

Ilioara Genoiu
Livia Mocanu

Cristian Mareș
Adrian Țuțuianu

**Instituții de drept civil.
Curs selectiv pentru licență**

Ed. a IV-a, revăzută și adăugită

Iliora Genoiu
Livia Mocanu

Cristian Mareș
Adrian Țuțuianu

Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență

Ed. a IV-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic
București
-2023-

TITLUL I

PARTEA GENERALĂ. PERSOANELE

Capitolul I

NOȚIUNEA ȘI CLASIFICAREA ACTELOR JURIDICE CIVILE¹

§1. Noțiunea actului juridic civil

1.1. Definiția actului juridic civil

Actul juridic civil reprezintă o manifestare de voință sau, după caz, acordul de voințe făcut cu intenția de a produce efecte juridice, adică de a naște, a modifica sau a stinge un raport juridic civil concret².

Sunt elemente definitorii ale actului juridic următoarele:

- a) manifestarea de voință trebuie să provină de la un subiect de drept;
- b) manifestarea de voință trebuie exprimată cu intenția de a produce efecte juridice;
- c) efectele juridice constau în a naște, a modifica sau a stinge un raport juridic civil concret.

1.2. Sensurile expresiei „act juridic civil”

Expresia „act juridic” are două **sensuri**:

- a) *negotium juris* sau *negotium* (operațiune juridică) – în acest sens, actul juridic desemnează tocmai manifestarea de voință, exprimată cu intenția de a produce efecte juridice;

---

¹ A se vedea și I. Genoiu, *Drept civil. Teoria generală. Persoanele*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2022, pp. 141-156.

² Aceasta este definiția pe care majoritatea literaturii de specialitate o dă actului juridic civil, nu doar după intrarea în vigoare a actualului Cod civil (1 octombrie 2011), ci și sub incidența Codului civil din 1864. A se vedea, cu titlu de exemplu, pentru perioada ce a urmat intrării în vigoare a actualului Cod civil: I.R. Urs, M. Duțu (coord.), *Enciclopedia juridică română, vol. I, A-C*, Ed. Academiei și Ed. Universul Juridic, București, 2018, pp. 109-111; G. Boroș, C. Al. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 124; E. Chelaru, *Teoria generală a dreptului civil*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 99; C.T. Ungureanu, I. Al. Toader, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 5-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 178; S. Neculaescu, *Actul juridic civil*, în S. Neculaescu, L. Mocanu, I. Genoiu, Gh. Gheorghiu, A. Țuțuianu, „Instituții de drept civil. Curs selectiv pentru licență”, ed. a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p. 29. Cât privește literatura de specialitate anterioară datei de 1 octombrie 2011, a se vedea de pildă: Gh. Beleiu, *Drept civil român*, ed. a 7-a, revizuită și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 127; A. Cojocaru, *Drept civil. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p. 156; P. Trușcă, *Drept civil. Introducere în dreptul civil. Persoana fizică. Persoana juridică*, Ed. Universul Juridic, București, 2005, p. 109; O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a 8-a, Ed. C.H. Beck, București, 2007, p. 137; E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil român, vol. I. Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, pp. 172-173. Pentru o altă definiție, care diferențiază actul juridic civil de faptul juridic civil (gestiunea de afaceri), a se vedea: D. Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 14; C. Stătescu, în *Tratat de drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, de C. Stătescu, C. Birsan, Ed. Academiei, București, 1981, p. 28. A se vedea, de asemenea, M. Nicolae, *Drept civil. Teoria generală, vol. II. Teoria drepturilor subiective civile*, Ed. Solomon, București, 2018, p. 307, unde actul juridic civil este definit ca „acea declarație de voință făcută, în limitele și condițiile dreptului obiectiv, de către orice persoană fizică sau juridică în scopul de a produce anumite efecte juridice, respectiv de a crea, modifica, consolida sau stinge un raport juridic civil concret”.

b) *instrumentum probationis* sau *instrumentum* (înscris constatator) – din această perspectivă, actul juridic desemnează suportul material care consemnează ori redă manifestarea de voință exprimată.

Precizăm că actualul Cod civil este preocupat, în special, de problematica contractului, ca principal izvor de obligații, și nu de cea a actului juridic civil, în general, realizând o clasificare (însă incompletă, în opinia noastră) a contractului¹ și reglementând condițiile de validitate, nulitatea și efectele acestuia. Drept urmare, rămâne în sarcina doctrinei să realizeze o teorie a actului juridic civil².

§2. Clasificarea actelor juridice civile

2.1. Criterii de clasificare

Literatura de specialitate clasifică actele juridice, în considerarea următoarele criterii³:

- a) după numărul părților între care se încheie;
- b) după interdependența obligațiilor;
- c) după scopul urmărit de părți la încheierea lor;
- d) după efectul lor;
- e) după importanță;
- f) după modul de formare;
- g) după momentul producerii efectelor;
- h) după legătura lor cu modalitățile;
- i) după raportul dintre ele;
- j) după reglementarea și denumirea lor legală;
- k) după modul de executare;
- l) după conținut;
- m) după modalitatea încheierii lor;
- n) după rolul voinței părților în stabilirea conținutului lor;
- o) după legătura lor cu cauza.

---

¹ În ceea ce privește clasificarea contractelor civile, a se vedea: L. Pop, I.FI. Popa, St.I. Vidu, *Curs de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 40-51; I.D. Romoșan, *Drept civil. Obligații*, Ed. Hamangiu, București, 2018, pp. 22-37; I. Adam, *Drept civil. Obligațiile. Contractul*, Ed. C.H. Beck, București, 2011, pp. 38-73; S. Neculaescu, *Izvoarele obligațiilor în Codul civil art. 1164-1395, Analiză critică și comparativă a noilor texte normative*, Ed. C.H. Beck, București, 2013, pp. 47-59; V. Terzea, *Codul civil adnotat cu doctrină și jurisprudență, vol. II – art. 953-1395*, Ed. Universul Juridic, București, 2023, pp. 369-478.

² Pentru o opinie critică în legătură cu tratamentul asimetric al legiuitorului, din perspectiva clasificării contractului, a se vedea: B. Pătrașcu, I. Genoiu, *Diferite categorii de contracte*, în M. Uliescu (coord.), „Noul Cod civil. Studii și comentarii, vol. III, partea I”, Ed. Universul Juridic, București, 2014, pp. 54-56; M. Nicolae, *op. cit.*, pp. 313-314.

³ Vom reda, în cele ce urmează, criteriile doctrinare de clasificare a actelor juridice, întrucât Codul civil reglementează, în secțiunea dedicată clasificării contractelor (art. 1.171-1.177), numai câteva categorii de contracte (anume: contractul sinalagmatic și contractul unilateral; contractul cu titlu oneros și contractul cu titlu gratuit; contractul comutativ și contractul aleatoriu; contractul consensual, solemn și real; contractul de adeziune; contractul-cadru și contractul încheiat cu consumatorii).

2.2. Categoriile¹

A) După numărul părților între care se încheie: acte juridice civile unilaterale, acte juridice civile bilaterale și acte juridice civile plurilaterale.

a) Actul juridic unilateral este rezultatul voinței unei singure părți.

Exemple: testamentul², oferta de a contracta³, promisiunea publică de recompensă, revocarea promisiunii publice de recompensă, confirmarea unui act anulabil, oferta de purgă⁴, mărturisirea, ratificarea actului juridic încheiat în lipsa sau cu depășirea împuternicirii de a reprezenta, acceptarea moștenirii, renunțarea la moștenire, denunțarea unilaterală a contractului, în măsura în care este permisă de lege etc.

Actele juridice civile unilaterale se subclasifică, în considerarea criteriului obligativității comunicării lor destinatarului direct, în:

- acte supuse comunicării, precum oferta de a contracta, promisiunea publică de recompensă, denunțarea unilaterală a contractului de mandat etc.;

- acte nesupuse comunicării, precum testamentul.

b) Actul juridic bilateral reprezintă voința concordantă a două părți.

Exemple: contractul de vânzare⁵, de donație⁶, de schimb¹, de locațiune², de mandat³, de

---

¹ Pentru o analiză mai detaliată a categoriilor de acte juridice civile, a se vedea: M. Nicolae, *op. cit.*, pp. 304-342; B. Pătrașcu, I. Genoiu, *op. cit.*, p. 53 și urm.; I. Dogaru, N. Popa, D.C. Dănișor, S. Cercel, *Bazele dreptului civil, vol. I. Teoria generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, pp. 421-437.

² „Testamentul este actul unilateral, personal și revocabil prin care o persoană, numită testator, dispune, în una dintre formele cerute de lege, pentru timpul când nu va mai fi în viață” (art. 1.034 C. civ.). Pentru problematica actului de ultimă voință, a se vedea și: V. Terzea, *op. cit.*, p. 124 și urm.; I. Genoiu, *Dreptul la moștenire*, ed. a 3-a dedicată memoriei profesorului și cercetătorului B. Pătrașcu, Ed. C.H. Beck, București, 2023, p. 118 și urm.

³ Oferta de a contracta reprezintă o propunere de a contracta, exprimând intenția ofertantului de a se obliga în cazul acceptării ei de către destinatar și trebuie să conțină suficiente elemente pentru formarea contractului (art. 1.188 C. civ.). A se vedea S. Neculaescu, *Izvoarele...*, *op. cit.*, p. 100 și urm.

⁴ A purga un bun înseamnă a-l curăța de sarcina care-l grevează. Oferta de purgă este acea ofertă făcută de dobânditorul unui imobil ipotecat către creditorul ipotecar de a plăti datoriile și sarcinile ipotecare până la concurența prețului prevăzut în actul cu titlu oneros, prin care a dobândit imobilul sau, după caz, până la valoarea de prețuire a imobilului dobândit prin act cu titlu gratuit. Dacă creditorul ipotecar acceptă oferta, iar dobânditorul plătește prețul sau consimnează suma, imobilul este purgat (curățat) de ipoteca ce-l grevează.

⁵ Potrivit art. 1.650 C. civ., „Vânzarea este contractul prin care vânzătorul transmite sau, după caz, se obligă să transmită cumpărătorului proprietatea unui bun în schimbul unui preț pe care cumpărătorul se obligă să îl plătească. (2) Poate fi, de asemenea, transmis prin vânzare un dezmembrământ al dreptului de proprietate sau orice alt drept”. Pentru problematica acestui contract, precum și a celorlalte contracte enumerate în acest context, a se vedea cu titlu de exemplu: Fl. Moțiu, *Contractele speciale*, ed. a VI-a, revăzută și adăugită, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 21 și urm.; V. Nemeș, G. Fierbințeanu, *Dreptul contractelor civile și comerciale. Teorie, jurisprudență, modele*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2022; L. Stănculescu, V. Nemeș, *Dreptul contractelor civile și comerciale în reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013; I. Dogaru, E.G. Olteanu, L.B. Săuleanu, *Bazele dreptului civil, vol. IV. Contracte speciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2009. Cât privește doar perspectiva de drept comercial a contractului de vânzare, a se vedea: St.D. Cărpenaru, *Tratat de drept comercial român*, ed. a VI-a, actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2019, pp. 444-482; Gh. Piperea, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, pp. 407-496; S. Angheni, *Drept comercial. Tratat*, ed. a 2-a, revizuită și adăugită, Ed. C.H. Beck, București, 2022, pp. 519-559; V. Nemeș, *Drept comercial*, ed. a 3-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2018, pp. 306-322.

⁶ „Donația este contractul prin care, cu intenția de a gratifica, o parte, numită donator, dispune în mod irevocabil de un bun în favoarea celeilalte părți, numită donatar” (art. 985 C. civ.). A se vedea: D. Chirică, *Tratat de drept civil. Succesiunile și liberalitățile*, Ed. C.H. Beck, București, 2014, p. 175; V. Terzea, *op. cit.*, p. 94 și urm.